Vihko Saara 18.7.2025

EU:n epävirallinen kilpailukykyneuvosto (tutkimus ja innovaatiot) Kööpenhaminassa 16.-17.7.2025

Kokous

Epävirallinen kilpailukykyneuvoston (tutkimus ja innovaatiot) kokous 16.-17.7.2025

Tanskan EU-puheenjohtajuuskauden epävirallinen kilpailukykyneuvoston (tutkimus ja innovaatiot) kokous järjestettiin Kööpenhaminassa 16.-17.7.2025. Jäsenmaiden lisäksi kokoukseen oli tavanmukaisesti kutsuttu Islanti, Sveitsi, Norja ja Yhdistynyt kuningaskunta.

Kokouksessa oli kaksi keskusteluteemaa, joiden ympärillä ministerit kävivät keskusteluja niin yhteisesti kuin myös pienryhmissä. Ensimmäisen päivän teemana oli Euroopan vahvuuksien tukeminen kriittisissä teknologioissa ja toisen päivän keskustelunaiheena oli tutkimus- ja innovaatiopanostukset ja erityisesti tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelma Horisontti Eurooppa osana seuraavaa monivuotista rahoituskehystä (MFF).

Suomea kokouksessa edusti elinkeinoministeri Sakari Puisto. Epävirallisen kilpailukykyneuvoston kokouksissa ei tehdä päätöksiä.

Kriittiset teknologiat

Kokouksen avauksessa Tanskan ministeri *Christina Egelund* totesi kokouksen osuvan mielenkiintoiseen ja merkittävään ajankohtaan, kun komission julkistusta tulevan rahoituskauden budjettiesityksistä vielä odotettiin. Unionin tulee pystyä vastaamaan turvallisuus- ja kilpailukykyhaasteisiin samalla suojellen tieteenvapautta ja vaalien tieteen ekselenssiä. Kriittisten teknologioiden aiheeseen Egelund johdatteli korostaen turvallisuuden ja strategisen autonomian olevan riippuvaisia teknologisen johtoaseman saavuttamisesta. On myös aika alkaa keskustella kaksoiskäyttöprojekteista [viitaten niiden rahoituksen mahdollistumiseen tulevassa puiteohjelmassa] ja miten siviili- ja kaksoiskäyttöpuoli hyötyvät toistensa kerrannaisvaikutuksista. Ministerin jälkeen kuultiin esitys Kööpenhaminan yliopiston rehtori *David Dreyer Lassenilta,* joka kertoi yliopiston tekoälykeskuksesta CAISA:sta, siitä saaduista opeista yhteistyön ja kumppanuuksien synnyttämiseen sekä yliopiston kylkeen rakentuneesta startup-ekosysteemistä.

Ministerit keskustelivat pienryhmissä unionin vahvuuksien tukemisesta kriittisissä teknologioissa. Keskustelujen yhteenvedossa tuotiin esiin muun muassa: Euroopan laajuisten klusterien tukemisella aikaan saatava vahvuuksien yhdistäminen ja päällekkäisyyksien välttäminen unionin sisällä; kestävät rahoitusmallit, jotka yhdistävät julkista tukea ja yksityistä rahaa kuten AI-gigatehtaissa; tarve luoda mekanismi kriittisten tulevaisuuden teknologioiden tunnistamiselle; innovatiivisten hankintojen potentiaalin hyödyntäminen sekä IP- ja patenttilainsäädännön uudistaminen edistämään kaupallistamista ja yksityisen pääoman keräämistä sekä sijoittaminen inhimilliseen pääomaan ja osaamisen kehittämiseen. Komission RTD-pääosaston DG Marc Lemaître kommentoi lopuksi viestien tulleen kuulluiksi ja myös jo huomioiduiksi komission uusissa esityksissä, mm. innovatiivisten hankintojen rooli tunnistetaan puiteohjelmassa aiempaa paremmin. EU:n säädösympäristön parantaminen on tärkeää kriittisten teknologioiden kehittämiseksi, ja useita asetusvalmisteluja onkin käynnissä.

T&I -panostukset monivuotisessa rahoituskehyksessä

Kokouksen toisena päivänä keskusteltiin komission edellisenä päivänä antamasta esityksestä EU:n monivuotiseksi rahoituskehykseksi (MFF) vuosille 2028-2034 ja erityisesti tutkimuksen ja innovoinnin 10. puiteohjelmasta Horisontti Euroopasta sen osana. EU:n startup-yrityksistä, tutkimuksesta ja innovaatiosta vastaava komissaari *Ekaterina Zaharieva* esitteli kokouksen alkuun puiteohjelmaesitystä ja nosti erityisesti esille sen tärkeyttä, että myös tuleva puiteohjelma tulee olemaan itsenäinen oma ohjelmansa. Komission esityksessä puiteohjelman budjetti on 175 miljardia euroa, mikä on noin kaksinkertaisesti nykyisen puiteohjelman suuruus. Komissaari myös kiitti jäsenmaita niiden avusta ja tuesta puiteohjelman itsenäisyyden turvaamisessa. Hän piti puiteohjelman koon kaksinkertaistamista vahvana signaalina siitä, miten tärkeinä tutkimus ja innovaatiot nähdään Euroopan turvallisuuden ja hyvinvoinnin kannalta.

Puiteohjelmaesityksessä ohjelma on jaettu neljään pilariin:

- pilari I: perustutkimus (excellent science) 44,1 mrd€
- pilari II: yhteistyöhankkeet (competitiveness and society) 75,9 mrd€
- pilari III: EIC ja innovaatioekosysteemit (Innovation) 38,8 mrd€
- pilari IV: Euroopan tutkimusalue ERA, osallistamispohjan laajentaminen (widening) ja tutkimus- ja teknologiainfrastruktuurit. 16,3 mrd€

Komissaari Zaharieva nosti esiin myös, että Euroopan tutkimusneuvoston ERC:n rahoitus kaksinkertaistetaan, Euroopan innovattioneuvoston EIC:n rahoitus kolminkertaistetaan ja ns. widening-rahoituksen prosentuaalinen osuus puiteohjelmasta pysyy samana kuin nykyisessä ohjelmassa (3,3 %), mutta kasvaa kolmella miljardilla eurolla kokonaisrahoituksen kasvaessa. Komissaari Zaharieva korosti sen tärkeyttä, että widening-maat panostavat jatkossa kansallisiin TKI-investointeihinsa.

Erityisinä uusina elementteinä komissaari Zaharieva nosti esiin puiteohjelman tiiviin linkityksen kilpailukykyrahasto ECF:iin ja kunnianhimoiset moonshots-projektit, joiden tutkimustoiminta on tarkoitus rahoittaa puiteohjelmasta, mutta käyttöönotto ECF:stä. Lisäksi ohjelmaa ollaan yksinkertaistamassa sekä asetusten että työohjelmien ja hakutekstien osalta ja ohjelmassa siirryttäisiin nykyisestä viidestä kumppanuustyypistä kahteen, eli työohjelmapohjaisiin kumppanuuksiin ja Joint Undertakings -yhteisyrityksiin.

Jäsenmaiden puheenvuoroissa sekä täysistunnossa, että pienryhmissä suhtauduttiin komission esitykseen hyvin myönteisesti ja kiiteltiin erityisesti itsenäistä puiteohjelmaa, budjetin kasvattamista, ohjelman yksinkertaistamistoimia sekä ERC:n ja EIC:n vahvistamista. Puheenvuoroissa nousi kuitenkin erityisesti tarve saada lisätietoa siitä, miten II-pilarin yhteistyöhankkeiden yhteensovittaminen kilpailukykyrahaston kanssa tulee käytännössä toteutumaan ja mikä tulee olemaan jäsenmaiden rooli esim. työohjelmasuunnittelussa. Komissaari vakuutti vastauksessaan, että jäsenmailla tulee olemaan rooli

komitologian ja työryhmien kautta sekä Horisontti Euroopassa että ECF:ssä ja että Horisontti Euroopan budjetti on täysin turvattu T&I-toimintaan omalla asetuksellaan. Lisäksi keskustelussa nostettiin esiin kaksikäyttö ja widening-toimien uudistaminen elementteinä, joista jäsenmaat toivoisivat lisää keskustelua ja selkeyttä seuraavista askelista.

Suomen edustajat

Sakari Puisto, elinkeinoministeri
Riikka Astala, johtava asiantuntija, TEM
Saara Vihko, opetusneuvos, OKM
Niina Nurkkala, erityisasiantuntija, EUE